Punkt i protokollet PR 155/2018 rd

Plenum

Torsdag 7.2.2019 kl. 16.01—20.03

2.3. Muntlig fråga om hur samernas rättigheter förverkligas (Krista Mikkonen gröna)
Muntligt spörsmål MFT 253/2018 rd

Muntlig frågestund

Andre vice talman Tuula Haatainen: Nästa fråga, gröna riksdagsgruppen, ledamot Mikkonen.

Debatt

16.34 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Eilen vietettiin saamelaisten kansallispäivää. Oli ilo nähdä, miten moni taho nosti Saamen lipun salkoon ja muisti Euroopan ainoan alkuperäiskansan olemassaolon. Valitettavasti vuoden kaikkina muina päivinä saamelaiset tuntuvat unohtuvan. Monissa lakihankkeissa ja muissakin hankkeissa saamelaisten itsemääräämisoikeus on ollut tai on edelleen uhattuna — sote-uudistus, Jäämeren rata, kaivoslaki, vain muutaman mainitakseni. Suomella on edelleen suuria ongelmia turvata saamelaisten ihmisoikeudet. Suomi ei vieläkään ole ratifioinut alkuperäiskansojen oikeudet turvaavaa ILO 169 -sopimusta, ja juuri viime viikolla Suomi sai YK:n ihmisoikeuskomitealta langettavat päätökset saamelaiskäräjien vaaliluetteloihin liittyen. Komitean mukaan Suomi ei ole kunnioittanut alkuperäiskansan itsemääräämisoikeutta. Siksi kysynkin ministeri Häkkäseltä: mihin toimenpiteisiin aiotte ryhtyä, jotta ihmisoikeuskomitean esille ottamat huomiot korjataan?

16.36 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on omasta tahdostaan ja halustaan sitoutunut useisiin kansainvälisiin sopimuksiin, joilla vähemmistöjen oikeuksia tässä maassa pidetään yllä.

Saamelaisten osalta kävimme keskustelun saamelaiskäräjälain uudistamisesta niin, että se paremmin täyttäisi nämä kansainväliset velvoitteet. Kuten syksyllä kerroin tässä salissa, näissä neuvotteluissa ei päästy sellaiseen yhteisymmärrykseen saamelaiskäräjien kanssa, joilla tämä asia oltaisiin voitu ratkaista. Hyvin lähellä oltiin, mutta luulen, että seuraava eduskunta toteuttaa tämän toimenpiteen.

Nyt Suomessa korkein hallinto-oikeus on saanut omasta ratkaisustaan ihmisoikeuskomitean ratkaisun, ja siellä on todettu, että väärin on menetelty. Nyt Suomella on kuusi kuukautta aikaa osoittaa, minkälaisiin toimenpiteisiin ryhdytään, että korjataan nämä Suomen lainsäädännössä olevat puutteet. Seuraava eduskunta saa ensi töikseen varmasti tämän lainsäädännön käsittelyn. Meillä on virkatyö ja valmistelu tästä jo käynnissä.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

Punkt i protokollet PR 155/2018 rd

16.37 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Historia saamelaisten epäoikeudenmukaisesta kohtelusta Suomessa on valitettavan synkkä ja pitkä. Suomi on pitkään pyrkinyt esimerkiksi pakkosuomalaistamaan saamelaisia osaksi valtaväestöä. Saamelaiskäräjien yksi tavoite tälle vaalikaudelle oli perustaa totuuskomissio selvittämään saamelaisten kokemia vääryyksiä. Hallitus onkin saamelaiskäräjien esityksestä aloittanut totuus- ja sovintoprosessin. Ensimmäinen saamelaisten kuulemiskierros järjestettiin viime vuoden lopussa. Prosessin onnistuminen on ensiarvoisen tärkeää sekä saamelaisten oikeuksien toteutumiseksi että sen kannalta, että me otamme täyden vastuun omasta historiastamme ja sen saatossa tapahtuneista vääryyksistä. Kysynkin nyt ministeriltä: kuinka varmistetaan, että totuus- ja sovintokomiteasta ei tule jälleen yhtä prosessia, jossa saamelaisten näkökulmat ohitetaan näennäisen kuulemisen jälkeen, vaan että prosessissa tunnustetaan tapahtuneet tosiasiat ja niistä otetaan aidosti opiksi?

16.38 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kysymyshän ei ole kovin helppo. Tuota... Suomen täytyy pitää hyviä väestösuhteita kaikkien väestöryhmien kanssa ja noudattaa erityisesti perustuslaissa turvattuja vähemmistöjen erillisoikeuksia. Kun tämän olen sanonut, niin sen jälkeen alkaakin hankalampi vaihe: kuinka pystymme turvaamaan ja ehkä poistamaan ne vääryyden kokemukset, joita on historian saatossa tässä maassa tapahtunut saamelaisten keskuudessa? Tosiaan tällainen sovintokomissio on käynnissä, jonka — itse ainakin koen — yksi tärkeimpiä prosesseja on se, että kyetään saavuttamaan ainakin yhteinen ymmärrys siitä, mitä on tapahtunut. Tämän takia muun muassa historiantutkijoita on myös otettu mukaan tähän, jotta ihan pelkästään subjektiiviset mielipiteet eivät ratkaise vaan jotta myös ihan tutkimustieto siitä, mitä on tapahtunut, olisi myös keskeisessä roolissa. Sovintokomission tarkoitus on saada yhteinen näkemys siitä, mitä on tapahtunut, ja sen jälkeen pyrkiä jonkinlaiseen yhteiseen ymmärrykseen, ja tämän jälkeen on varmasti sitten valtion vuoro tehdä toimenpiteitä [Puhemies koputtaa] ajan ja rauhan kanssa. Ei kannata kiirehtiä tätä asiaa.

16.39 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen tuli televisiosta filmi Sameblod, joka toki ei ollut pelkästään Suomessa tapahtunutta, mutta hyvin samanlaisia tapahtumia kuin on ollut saamelaisten historiassa: miten saamelaislapsia on kohdeltu ja erittäin voimakkaasti syrjitty. Ei ehkä ole tarvetta ajatella, että löydetään yksi ihminen tai taho, joka on syyllinen, mutta kyllä mielestäni tämä tilanne on sellainen, että Suomen valtiovallan pitäisi pohtia julkista anteeksipyyntöä siitä, että emme ole pystyneet suojelemaan saamelaisia meidän historiassa riittävästi. Joskus anteeksipyynnöllä on erittäin, erittäin suuri merkitys, ja mielestäni nöyrästi meidän tulisi kaikkien kantaa vastuu siitä, mitä on tapahtunut. Sillä tavoin voimme oppia, kun kannamme vastuun.

16.40 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosikymmenten saatossa osa saamelaisista lapsista, ja vähän vanhemmistakin, on joutunut kokemaan sellaisia asioita, joita varmasti tämän sovintokomission yhteydessä on syytä läpivalaista, ehkä ilman sen suurempaa tunnekuohua tai peittelyäkään, vaan kaikki asiat pöytään, ja katsotaan, miten ovat viranomaiset, kunnat menetelleet, miten myös toiset saamelaisryhmät ehkä toisia kohtaan ovat menetelleet, jotta saadaan jokaisen asia läpivalaistua. Siellä on erilaisia koulukotikysymyksiä ja muita, joihin liittyy ikäviäkin kohtaloita, ja tämän takia minä olen korostanut, että tässä prosessissa — niin saamelaisten eri ryhmien

välisissä tilanteissa kuin paikallisten kuntapäättäjien ja viranomaisten välisissä ja valtiovallan toimenpiteissä — on nyt kaikkien tehtävä hyvää yhteistyötä. Jos joku lähtee vähänkään keulimaan, niin tämä sovintoprosessi ajautuu väärille urille.

Frågan slutbehandlad.